

Nr 98.

Av herr **Hansson** i Stockholm m. fl., *angående arbetsförhållandena inom det husliga arbetet.*

I motioner nr 333 i andra kammaren av undertecknade och nr 199 i första kammaren av herr Möller m. fl., föregående år, påkallades riksdagens uppmärksamhet vid de förhållanden, som äro rådande inom det husliga arbetet, vilka förhållanden äro sådana, att de äro ägnade att inge allvarliga farhågor för att detta arbetsfält förr eller senare kommer att övergivas av all duglig och kvalificerad arbetskraft, om inga åtgärder vidtagas för att få ändringar till stånd härvidlag. Med stöd av siffror från Stockholms stads arbetsförmedling och offentliga uttalanden från auktoritativt håll, påvisades det i motionerna, hurusom redan nu flykten från det husliga arbetet är en påtaglig verklighet och att det, i trots av den rådande stora arbetsbristen inom flertalet övriga arbetsområden, sedan längre tid tillbaka råder brist på kvalificerad arbetskraft. Dessa förhållanden voro inte särskilt kännetecknande för Stockholm, utan kunde konstateras litet varstades i landet.

Beträffande orsakerna härtill framhölls, hurusom man vid strävandena att klarlägga och reglera arbetsförhållandena inom olika yrkesgrupper och arbetsområden helt lämnat det husliga arbetet utanför och icke vidtagit några som helst åtgärder med avseende å detsamma, varigenom det uppstått en kontrast mellan å ena sidan fabriker, butiker och restauranger etc. med dess begränsade arbetstid, och å andra sidan det husliga arbetet, med dess oreglerade arbets- och fritidsförhållanden, dåliga bostadsförhållanden m. m. Vidare framhölls, hurusom bristen på utbildningsmöjligheter och den gängse rådande missuppfattningen att det husliga arbetet icke är något yrke som kräver kvalifikationer och yrkesskicklighet, i sin mån starkt bidragit till att detta arbete blivit föremål för ett underskattande, som kommit massor av kvinnor att vända detsamma ryggen och söka sig in på andra arbetsområden. Under dylika förhållanden vore det, enligt motionärernas uppfattning, uppenbart att åtgärder borde vidtagas från det allmännas sida för att göra det husliga arbetet mera eftersökt och uppskattat, framförallt genom bättre utbildningsmöjligheter och ordnade arbetsförhållanden. Detta kunde i sin ordning antagas verka utjämnande på arbetstillgången inom en del andra arbetsområden. Närmast ansågs det av behovet påkallat att genom samhällets försorg företaga en utredning angående arbetsförhållandena inom det husliga arbetets område, för att därigenom utröna, vad som *kunde* och *borde* göras för att göra detta arbete mera begärligt och leda arbetskraften in på detta arbetsområde. En

sådan utredning borde, enligt motionärernas mening, omfatta antalet sysselsatta inom detta arbete, deras ålder och utbildning, arbetstidens längd pr vecka, sön- och helgdagsarbete, fritid och semester, bostads- och löneförhållanden m. m.

Socialstyrelsen, till vilken vederbörande utskott remitterat motionerna, instämde i sitt avgivna yttrande i huvudsak med motionärernas synpunkter, och förordade en utredning efter de riktlinjer som i motionerna uppdragits. Ja, socialstyrelsen gick t. o. m. ett steg längre än motionärerna och ansåg det önskvärt, att utredningen, utöver vad som yrkades i motionerna, jämväl komme att omfatta vissa andra betydelsefulla punkter, såsom anställningstiden, yrkesspecialiseringen, betygssättningen och platsförmedlingen. Detta på grund av erfarenheterna från dylika undersökningar i andra länder, för vilka undersökningar socialstyrelsen redogjorde i sitt utlåtande, i vilket även framhölls att frågan om hembiträdernas arbetsförhållanden sedan länge stått på dagordningen i ett flertal länder och varit föremål för såväl utredningar som lagstiftningsåtgärder.

Yttranden över motionerna avgåvos jämväl från representanterna för de båda parter frågan närmast berörde, nämligen styrelsen för Sveriges husmödrars riksförbund och styrelsen för Stockholms hembiträdesförening, vilka båda varmt förordade den påyrkade utredningen. Kravet på en utredning av arbetsförhållandena på det husliga arbetets område möttes också av förståelse från pressens sida, även den borgerliga, som underströk behovet av ett klarläggande av detta arbetsområde. Sålunda skrev Sydsvenska Dagbladet i Malmö bl. a.: "En motion, som denna, har länge varit efterlängtd, och det är intet att taga fel på att den hälsas med glädje inte bara av hembiträderna själva, utan också av flertalet husmödrar. I och med att hembiträdernas yrke genom reglerad arbetstid och reglerad fritid socialt ställs i nivå med t. ex. butiksbiträdets av dem för närvarande så avundade yrke, kommer hela hembiträdeskåren att höjas. Och då tillströmningen till hemmens arbetsplatser ökas, växer i lika mån kompetensfordringar och kvalifikationer. Det kommer inte längre att bli så som det alltmera tenderar till, att endast de unga flickor, som inte kunna komma in i något annat yrke, ge sig till hembiträden."

Motionerna blevo emellertid avstyrkta av vederbörande utskott och avslagna i båda kamrarna; i andra kammaren dock med en ringa majoritet, i det att 54 röster avgåvos för motionen och 67 emot. De invändningar, som från motståndarehåll framfördes mot utredningskravet voro, enligt vårt förmenande, icke av sådan art att de kunna tillmätas någon avgörande betydelse ställda gentemot vare sig motionärernas eller socialstyrelsens och här ovan nämnda organisationers synpunkter på frågan. Friheten att ordna hemmens arbete huru som helst, när det gäller den lejda arbetskraften, kan icke vara berättigad. Det är en känd och konstaterad sak att arbetstiden för hembiträderna under nuvarande förhållanden i regel varierar mellan 10 à 14 timmar pr dag, att

fritiden är fullständigt godtyckligt ordnad och att flertalet av årets sön- och helgdagar för hembiträdet äro arbetsdagar. Då hembiträderna i de allra flesta fall äro bundna till arbetsplatsen med sin bostad, kan det heller inte vara överensstämmande med rättvisa och humanitet, att bostadsförhållandena få vara hurudana som helst. I vårt grannland Danmark är det i lag av år 1921 stipulerat vissa bestämmelser enligt vilka tjänare, som ha logi hos husbonden, skola ha ett ljust och luftigt rum med visst fastställt utrymme, samt egen säng jämte rena lakan och handdukar. Här i vårt land får man nu ordna huru som helst med tjänares bostad.

Att arbetstillgången inom det husliga arbetsområdet skulle komma att minskas genom att husmödrarna, om en reglering av arbetsförhållandena komme till stånd, troligen skulle söka att i större utsträckning än nu reda sig utan stadigvarande lejd arbetskraft i hemmet, såsom andra kammarens fjärde tillfälliga utskott i sitt utlåtande förmodar, är måhända möjligt, men föga troligt. Flertalet husmödrar skola nog mera uppskatta en duglig och ansvarskännande hjälp i hemmet under ordnade arbets- och fritider än en måhända mindervärdig sådan, även om denna låter sig nöja med en oinskränkt arbetstid och godtycklig behandling. I varje fall har den stora arbetskår, hembiträderna i vårt land utgöra, som utför ett samhällsnyttigt och gagnande arbete av ansträngande och krävande art, samma rätt som övriga arbetargrupper i landet att få sina arbetsförhållanden belysta och de åtgärder vidtagna, som kunna vara behöfliga för att tillförsäkra dem drägliga och människovärdiga förhållanden i sitt arbete.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt föranstalta en utredning angående arbetsförhållandena inom det husliga arbetet, avseende antalet sysselsatta inom detta arbete, deras ålder och anställningstid, arbetstidens längd pr vecka, sön- och helgdagsarbete, fritid och semester, bostads- och löneförhållanden m. m. samt till riksdagen inkomma med de förslag, vartill ifrågavarande utredning kan föranleda.

Stockholm den 20 januari 1932.

P. Albin Hansson.

Aug. Sävström

Viktor Larsson.

C. J. Johansson.

Ernst Wigforss.

Anders Anderson.

Edvard Johanson.

Arthur Engberg.

P. E. Sköld.

